

Република Србија
КРИМИНАЛИСТИЧКО-
ПОЛИЦИЈСКИ
УНИВЕРЗИТЕТ

Број 43/23
Датум 29. 10. 2024. г.

КРИМИНАЛИСТИЧКО-ПОЛИЦИЈСКИ УНИВЕРЗИТЕТ
ВЕЋУ ДЕПАРТМАНА КРИМИНАЛИСТИКЕ

Одлуком Већа научних области друштвено-хуманистичких и интердисциплинарних, мултидисциплинарних и трансдисциплинарних студија Криминалистичко-полицијског универзитета 15 број 84/6-3-2024 од 21. 10. 2024. образована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидаткиње Иване Д. Митић, под насловом: „*Могућности унапређивања стандарда и процедура надзора и контроле служби безбедности у Републици Србији*“, у саставу:

1. Проф. др Младен Бајагић, редовни професор Криминалистичко-полицијског универзитета – председник
2. Проф. др Зорица Вукашиновић Радојичић, редовни професор Криминалистичко-полицијског универзитета – члан
3. Проф. др Радојица Лазић, редовни професор Факултета за дипломатију и безбедност Универзитета „Унион – Никола Тесла“ – члан.

Комисија се изјашњава да је проучила наведену докторску дисертацију и у вези са тим Већу Департамана криминалистике са задовољством доставља следећи

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Основни подаци о кандидаткињи

Кандидаткиња Ивана Митић, од оца Драгана, рођена је 21.11.1989. године у Сурдулици. Завршила је основну школу „Вук Караџић“ у Сурдулици као носилац Вукове дипломе за изузетан успех и просек 5,00 током осмогодишњег школовања. Средњу школу, гимназију општег смера „Светозар Марковић“, завршила је 2008. године са одличном просечном оценом 5,00.

Криминалистичко-полицијску академију уписала је као редован буџетски студент 2008. године и завршила 2012. године са просечном оценом 8,38 и стекла звање *дипломирани криминалиста*. За време студирања похађала је *полицијски смер*.

Мастер академске студије на Криминалистичко-полицијској академији завршила је 2014. године одбраном мастер рада на тему *Међународна полицијска сарадња у борби против криминала – нормативни и оперативни аспекти* и стекла звање *мастер криминалиста*.

Студије трећег степена уписала је школске 2018/2019. године на Криминалистичко-полицијском универзитету, смер *Криминалистика и право*, на којима је положила предвиђене испите са просечном оценом 8, 88 и испунила све обавезе које су предвиђене наставним планом и програмом.

У Министарству унутрашњих послова (у Полицијској управи за град Београд, у Управи саобраћајне полиције, на пословима уноса, обраде и расветљавања саобраћајних прекршаја) почела је да ради 2016. године, када је била ангажована по основу уговору о привременим и повременим пословима.

Радни однос у Министарству унутрашњих послова засновала је 2017. године као *полицајац* у Полицијској станици Земун, Полицијске управе за град Београд, где је обављала послове позорничке и патролне делатности, дежурне службе и оперативне послове линије рада криминалистичке полиције у сузбијању малолетничке делинквенције.

Почетком 2019. године распоређена је на радно место *координатор 1* у Управи полиције у Полицијској управи за град Београд, где је обављала полицијске и послове људских ресурса и организације структуре и радних места за потребе Полицијске управе за град Београд, линије рада полиције опште надлежности, као и праћење и асистирање активности начелника Управе полиције Полицијске управе за град Београд. Именована је за лице за праћење стања и унапређење у области родне равноправности у Полицијској управи за град Београд.

У 2020. години привремено је распоређена на радно место *координатор 1* у Одељењу за развој полиције и организације у Сектору за људске ресурсе, где је радила на координацији послова људских ресурса из области оцењивања запослених, каријерног развоја запослених и унапређења организације Министарства унутрашњих послова. Тада је учествовала у истраживању *„Анализа каријерног кретања полицијских службеника Центра за основну полицијску обуку, Полицијске академије и Криминалистичко-полицијске академије“* који је спроводио Сектор за људске ресурсе.

Од 2022. године обављала је послове радног места *главног координатора 1* у Кабинету министра унутрашњих послова, који се односе на послове људских ресурса, синдиката, организације Министарства унутрашњих послова и свих осталих послова за потребе шефа Кабинета и министра унутрашњих послова као њихов непосредни сарадник.

У јулу 2024. године распоређена је на радно место *инспектор за унапређење пословних процеса и координацију послова у линијама рада 1* у Управи полиције, Дирекције полиције у чину капетан полиције.

Од августа 2024. године ради на радном месту *инспектор за унапређење пословних процеса и координацију послова у линијама рада 1* у Кабинету министра, Министарства унутрашњих послова.

1.1. Научно-истраживачки рад

Кандидаткиња Ивана Митић је објавила један научни рад из области предмета своје докторске дисертације, и то као једини аутор:

Митић, Ивана: Унутрашња контрола и дисциплинска одговорност припадника безбедносно-обавештајних служби и полиције у Републици Србији, *Безбедност*, вол. 65, бр. 1, Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Београд, 2023, стр. 162–179.

Кључне речи: национална безбедност; безбедносно-обавештајне службе; полиција; контрола; надзор; унутрашња контрола.

Објављивањем овог рада, кандидаткиња је испунила услов из члана 25 *Правилника о докторским студијама* 21 број 79/6-5-2016 од 30.6.2016, 21 број 79/12-6-2017 од 20.10.2017 и 19 број 79/1-4-2018 од 25.1.2018 који се, за поље друштвено-хуманистичких наука, односи на објављивање најмање једног рада у којем је кандидат први или једини аутор, а који је објављен у часопису међународног значаја, или у водећем часопису националног значаја, сходно рангирању часописа које врши надлежно министарство.

У *Листи категорисаних научних часописа домаћих издавача за 2023. годину* Министарства науке, технолошког развоја и иновација, у оквиру 24. *Категоризације домаћих научних часописа за право и политикологију*, часопис *Безбедност* је категорисан под редним бројем 16, са рангом М51 – водећи часопис националног значаја.

1.2. Чланство у уредништвима

Кандидаткиња Ивана Митић је 2023. године одлуком министра унутрашњих послова именована за члана уредништва часописа *„Безбедност“*.

2. Основни подаци о дисертацији

Кандидаткиња је 3. 6. 2022. године поднела пријаву теме докторске дисертације под насловом *„Могућности унапређивања стандарда и процедура надзора и контроле служби безбедности у Републици Србији“* (број 43/5 од 3.6.3022).

Веће научних области друштвено-хуманистичких и интердисциплинарних, мултидисциплинарних и трансдисциплинарних студија је, на основу Одлуке Већа Департмана криминалистике о формирању Комисије за писање извештаја о оцени научне

заснованости теме докторске дисертације (23 број 80/10-4-2022 од 6.7.2022.) и на основу Предлога одлуке Већа Департмана криминалистике о одобравању теме докторске дисертације и именовану ментора (23 број 80/11-8-2022 од 7.9.2022.), донело Одлуку о одобравању теме докторске дисертације кандидаткињи Ивани Митић и о именовану проф. др Саше Мијалковића, редовног професора Криминалистичко-полицијског универзитета, за ментора (27 број 84/3-2-2022 од 20.9.2022.).

Предметна докторска дисертација има 469 страна и израђена је у складу са *Упутством за израду докторске дисертације Криминалистичко-полицијског универзитета* из 2022. године, којим су дефинисане опште смернице о изгледу, форми, садржају и техничком уређењу докторске дисертације. Написана је на српском језику, ћириличким писмом, у складу са правописним нормама и препорукама, и лекторисана је. Дисертација је написана у одговарајућем програму за обраду текста - *Microsoft Word* формата А4 (210×297 mm) са маргинама од 25 mm, са проредом основног текста 1,5. Текст је логично подељен у одељке. Странице текста означене су арапским бројевима на дну стране у средини. Облик писма (фонт) је *Times New Roman*, а величина писма 12 типографских тачака, осим корица и насловне стране за које се користио *Calibri*. Наслови и поднаслови регуларно су нумерисани и складног фонта и величине слова. Све табеле и слике у докторској дисертацији имају одговарајући наслов и нумерисане су у складу са Упутством.

Докторска дисертација се састоји из предвиђених елемената: насловне странице, насловне странице на српском језику као и насловне странице на енглеском језику, странице са информацијама о ментору, члановима комисије за одбрану докторске дисертације и о датуму одбране, странице са подацима о докторској дисертацији на српском језику, странице са подацима о докторској дисертацији на енглеском језику, сажетка и кључних речи на српском језику, сажетка и кључних речи на енглеском језику, садржаја, пописа коришћених скраћеница са значењем, пописа табела, слика и других илустрација, текста рада по поглављима (увод, главни део рада и закључак), литературе, прилога, биографије аутора, изјаве о ауторству, изјаве о истоветности штампане и електронске верзије докторске дисертације и изјаве о коришћењу.

Предметна докторска дисертација систематизована је у 10 делова:

1. Увод.
2. Први део: *Методолошки оквири истраживања: проблем, предмет и методе истраживања.*
3. Други део: *„Место и улога безбедносно-обавештајних служби у савременом концепту националне безбедности Републике Србије“.*
4. Трећи део: *„Контрола и надзор безбедносно-обавештајних служби“.*
5. Четврти део: *„Спољна контрола безбедносно-обавештајних служби у Републици Србији“.*
6. Пети део: *„Унутрашња контрола безбедносно-обавештајних служби у Републици Србији.“*

7. Шести део: „Истраживање ставова испитаника запослених у Министарству унутрашњих послова о надзору и контроли над службама безбедности у Републици Србији“.
8. Закључак.
9. Литература.
10. Прилози.

Ментор, проф. др Саша Мијалковић оценио је оригиналност докторске дисертације, узимајући у обзир извештај софтвера *iThenticate* помоћу којег је извршена процена оригиналности докторске дисертације, као и на основу сарадње са кандидаткињом током израде докторске дисертације, те на основу личних знања о предмету истраживања и о референтној научној грађи. То је детаљно образложио у документу *Сагласност ментора и предлог за формирање Комисије за оцену докторске дисертације кандидаткиње Митић Иване* број 43/17 од 17.9.2024., који је достављен руководицу Департмана криминалистике на даљу процедуру.

Према извештају број 111591620 добијеном на основу анализе коришћеног софтвера *iThenticate*, индекс сличности текста је 19%. Проф. др Саша Мијалковић се поводом оригиналности докторске дисертације изјаснио да су обимност и комплексност предметне докторске дисертације, као и актуелност и променљивост прописа релевантних за дату област од кандидаткиње захтевали бројна навођења у тексту која су подразумевала коришћење стручне и познате терминологије, те је оправдано њихово постојање у докторској дисертацији. Поред наведеног, кандидаткиња Ивана Митић строго је поштовала академска правила цитирања и навођења извора.

3. Предмет и циљ дисертације

Предмет истраживања су могућности унапређивања стандарда и процедура надзора и контроле рада безбедносно-обавештајних служби у Републици Србији.

У теоријском одређењу предмета истраживања кренуло се од појма националне безбедности, националног система безбедности и положаја и улоге служби безбедности, које прате динамичност безбедносних изазова, ризика и претњи. У сврху операционализације предмета истраживања, подробно су сагледане безбедносно-обавештајне службе у Републици Србији. Детаљније, дефинисани су основни појмови, сагледана је функција и улога коју безбедносно-обавештајне службе имају у националном систему безбедности – сагледавањем законске регулативе, послова и овлашћења безбедносно-обавештајних служби и полиције, уз осврт на посебне мере којима се задире у слободу и права грађана. Начињен је преглед постојећих органа, механизма и врста надзора и контроле и начина спровођења контроле, као и мера којима располажу при утврђивању пропуста или неправилности у раду служби безбедности, а по извршеним надзорним и контролним активностима. Сходно томе, утврђени су извесни недостаци тренутног система

надзора и контроле који се односе на прописе, радње, овлашћења и начине вршења контроле. Утврђене су могућности злоупотребе овлашћења у раду припадника служби безбедности, као и могућности да контролно-надзорна тела изврше злоупотребе у процесу надзора и контроле.

У докторској дисертацији детаљно су истражене службе безбедности у Републици Србији. Појам „службе безбедности“ одређен је као синтагма која се у нашем систему безбедности користи за означавање безбедносно-обавештајних служби (Безбедносно-информативна агенција, Војнообавештајна агенција и Војнобезбедносна агенција), али и за специјализоване службе полиције (Министарства унутрашњих послова). Детаљним истраживањем њихове организационе структуре и мера, радњи и поступака посебног карактера, истакнута је потреба за њиховим надзором и контролом. Наиме, истиче се да у Републици Србији постоје три безбедносно-обавештајне службе, односно две безбедносне и једна обавештајна служба и да се неформално, заједно са полицијом, називају службама безбедности. Како су специфичне по начину и врсти послова које обављају, детаљно су истражени њихови циљеви, надлежност, статус, методе које у раду примењују, овлашћења која поседују за примену посебних мера и посебне мере, као и начин на који су службе представљене у доступним документима. Самим тим, оправдано је сврставање специјализованих јединица полиције у службе безбедности и следбено томе, обради у овом истраживању. Све наведено учињено је са циљем увида у то: да ли су постојећи механизми контроле прилагођени делатностима служби безбедности; да ли постоје пропусти у прописима који допуштају могућност злоупотребе овлашћења и избегавања контролних механизма; да ли постоје могућности притисака на службе безбедности и, у складу са тим, давање препорука за унапређење надзора и контроле.

Законским овлашћењем да примењују посебне доказне радње и посебне мере и поступке тајног прикупљања података којима се задире у људска права и слободу, службе безбедности добијају извесну „моћ“, али и „депозит“ одговорности за њену примену. Злоупотребе које у том процесу могу да се јаве, стварају потребу за оваквим истраживањем. Надзор и контрола неопходан су механизам уравнотежења мисије заштите уставног поретка и националне безбедности с једне, и неприкосновености људских права и слобода, с друге стране. Истраживањем се сагледавају сви предмети/садржаји контроле служби безбедности: контрола законитости, целисходности рада, обучености, опремљености и припремљености припадника служби, одговорног трошења наменских средстава, благовремености, потпуности и тачности информисања јавности, као и уједначена родна заступљеност. Надзор и контрола служби безбедности врше се од стране законодавне, извршне и судске власти, али и независних тела и јавности, као и унутрашњих организационих јединица у оквиру самих безбедносних служби. У раду је наглашена суштинска важност детаљне анализе свих носилаца, начина и разлога контроле, како би се остварио *циљ овог истраживања – давање препорука за унапређивање постојећих стандарда и процедура контроле и надзора служби безбедности.*

Народна скупштина врши контролу служби безбедности својим примарним задатком – доношењем закона у области безбедности и јасно прописаном надлежношћу да надзире њихов рад. Такође, одлучује о постављењу функционера и председавајућих независним телима. Посредством Одбора за одбрану и унутрашње послове и Одбора за контролу служби безбедности (али и осталих одбора), сагледава достигнути ниво рада и разматра извештаје о раду служби безбедности. Формирањем анкетних одбора и комисија, јавним слушањем и посланичким питањима, усредсређује се на решавање одређене проблемске ситуације, а доношењем буџета контролише финансијске издатке служби безбедности. Истраживањем се тежи утврђивању доминантног облика контроле коју законодавна власт спроводи, тј. да ли је то посредна контрола захтевањем и анализирањем извештаја служби, или је то непосредна контрола личним увидом у чињенично стање, и који су ефекти контроле.

Влада, као део извршне власти, има улогу контролора утврђивањем и вођењем безбедносно-обавештајне политике, предлагањем закона и усвајањем нацрта закона у области безбедности, предлагањем буџета Народној скупштини, разматрањем извештаја. Преко надзора Одбора за правни систем и државне органе, између осталог, разматра питања која се односе на одбрану и унутрашње послове, као и посредством министарстава у свом саставу, било да су ресорно везана за област безбедности (Министарство унутрашњих послова, Министарство одбране итд.) или се дотичу неких питања која су предмет интересовања или контроле (Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог, Министарство финансија итд.).

Савет за националну безбедност обједињава у себи све субјекте националне безбедности, и настао је из потребе да на једном месту буду окупљени главни доносиоци одлука у сектору безбедности. Постојање дужности и обавезе сарадње са Саветом и извршавања његових закључака, говори да је у питању снажан механизам контроле и надзора служби безбедности. Истраживањем се тежило показати каква је ситуација у пракси. Такође, анализом улоге *Бироа за координацију рада служби безбедности* и *Канцеларије Савета за националну безбедност и заштиту тајних података* утврђено је да ли ова тела врше контролу и надзор служби безбедности, или имају искључиво услужну и усмеравајућу функцију.

Председник Републике, као део извршне власти, појављује се као врховни командант оружаних снага, председавајући Савета за националну безбедност, поседује право на вето законског акта, право и дужност постављења и разрешења функционера и руководиоца у сектору националне безбедности.

Судска грана власти контролу над службама безбедности врши најпре иницијалним одлучивањем о оправданости примене посебне мере и доношењем одлука о њиховој примени. Судови пресуђују припадницима у кривичном (и прекршајном) поступку, одлучују о законитости коначних управних аката у управном спору, али и о накнади штете које су грађанима начиниле службе безбедности.

Осим наведених државних органа и тела, контролу над службама безбедности врше и независни органи и тела, као што су *Заштитник грађана, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Повереник за заштиту равноправности, Агенција за спречавање корупције, Државно правобранилаштво*. Уколико ова тела немају на располагању обавезне мере према службама безбедности, већ само могућност изрицања препорука и опомена, постоји опасност да немају велику могућност контроле. Истраживачким радом у дисертацији утврђује се каква је ситуација у пракси.

Јавни надзор над радом служби безбедности врше и *медији, невладине организације, стручни и научна јавност, општа јавност и научно-истраживачке институције*. Истраживањем се утврђује на који начин јавност врши надзор и контролу служби безбедности и евентуално спречава неправилности у њиховом раду.

Унутрашња контрола предузима се унутар самих служби безбедности и најужи је и најближи облик контроле, па је самим тим суочен са дилемом објективности. Дисциплинска одговорност је интерни поступак који се предузима у оквиру служби безбедности и не покрећу га специјално оформљена тела, већ је могуће да га иницира руководилац или појединац који је са неправилностима упознат. У дисертацији се показује да ли унутрашњи механизми надзора и контроле спречавају неправилности у првој инстанци рада службе и њихова ефикасност.

Сагледавајући улогу, нормативни оквир рада безбедносних служби, посебне истражне мере које примењују, као и све облике и носиоце контроле њиховог рада (спољашње и унутрашње), утврђено је постојање могућности злоупотребе и нарушавања начела политичке неутралности и непристрасности. Емпиријским истраживањем дошло се до података и закључака да ли су контроле које се над службама безбедности предузимају довољне, сврсисходне и непосредне, у којој мери и обиму се предузимају, на шта су најчешће усмерене, и у складу са тим су дате извесне препоруке за њихово унапређивање.

Научни циљ овог истраживања био је научна дескрипција са елементима класификације наведеног предмета истраживања. Конкретније, то је истраживање свих могућих облика и носилаца контроле рада (спољашње и унутрашње) служби безбедности, уочавање постојања могућности за злоупотребу и за нарушавање начела политичке неутралности и непристрасности, које су донекле условљене начином на који се функционери у контролним телима постављају и коме су подређени. Јачањем унутрашње контроле, већом транспарентношћу и темељним и неутралним спољашњим надзором и контролом, као и евентуалним изменама у законским одредбама појединачних служби, службе безбедности могу, вршећи своје безбедносно-обавештајне послове, пружати подршку људским правима на начин да им не представљају претњу. Овај научни циљ је достигнут још и давањем препорука за унапређење процедура и стандарда надзора и контроле над службама безбедности.

С тим у вези, достигнути су и пројектовани **посебни циљеви истраживања**: указивање на апсолутну неопходност и на значај квалитетног надзора и контроле,

представљање досадашњих модела контроле и надзора безбедносно-обавештајних служби и полиције, указивање на могућности злоупотребе овлашћења у раду служби безбедности, посебно обрађујући пажњу на нарушавање људских права и слобода грађана применом посебних мера, указивање на мањкавости у прописима и на могућности настанка пропуста/злоупотреба у раду служби безбедности, указивање на проблеме у вршењу контроле служби безбедности са којима се сусрећу органи који врше контролу (Народна скупштина, Влада, судска контрола, као и контрола од стране независних органа и тела, грађана, медија), указивање на могућности злоупотреба у раду контролних и надзорних тела при спровођењу надзора и контроле безбедносно-обавештајних служби.

Као главни научни циљ пројектовано је предлагање мера за унапређење постојећих механизма надзора и контроле безбедносно-обавештајних служби у Републици Србији, што је овом дисертацијом и достигнуто.

У спровођењу истраживања током израде ове докторске дисертације примењо је више **научних метода**.

Методом *анализе садржаја* истражен је постојећи научни, теоријски, историјски, правни, доктринарно-политички, документалистички и информативни фонд знања о надзору и контроли рада служби безбедности.

Конкретније, научну грађу чине: 78 монографија и уџбеника, 83 научних чланака, 89 међународних и домаћих правних аката (конвенција, закона, уредби, правилника), 27 аката и докумената органа, организација и установа, 1 докторска дисертација и 146 посећених интернет адреса са садржајима претежно правног и документарног карактера.

Методом *квантитативне – статистичке анализе* обрађени су подаци који се односе на:

- поступање Заштитника грађана и Повереника за информације од јавног значаја и за заштиту података о личности у вези са нарушавањем људских права и слобода у раду служби безбедности;
- налазе/запажања Заштитника грађана током посета објектима у којима су лица која су лишена слободе;
- резултате извршених контрола које су спровеле јединице за унутрашњу контролу Министарства унутрашњих послова и војних безбедносних служби;
- дисциплинске поступке и изречене мере и врсте дисциплинских преступа за полицијске службенике;
- примењене посебне доказне радње од стране Службе за примену посебних доказних радњи Управе криминалистичке полиције Министарства унутрашњих послова,
- просечне годишње оцене полицијских службеника;
- родну заступљеност у Министарству унутрашњих послова, Министарству одбране и у Безбедносно-информативној агенцији.

Компаративни метод је примењен за упоређивање предности и недостатака постојећих механизма надзора и контроле у службама безбедности, како би се предложило њихово унапређење. Такође, упоређивањем одобрених/доступних података о спроведеном надзору и контроли за петогодишњи период 2017–2022, изведени су закључци о томе да ли је долазило до евентуалних измена у врсти, начину, броју, обиму, исходима надзора и контроле над службама безбедности.

Методом анкете (анкетни упитник са 16 питања) о ставовима о надзору и контроли над службама безбедности у Републици Србији испитана су 911 припадника Министарства унутрашњих послова.

Методом (структурираних и слободних) интервјуа испитани су представници из канцеларија: Заштитника грађана, Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Повереника за родну равноправност, као и: Генерални инспектор Војнообавештајне и Војнобезбедносне агенције, саветник министра и шеф Кабинета министра унутрашњих послова, заменик шефа Кабинета министра унутрашњих послова, два државна секретара Министарства унутрашњих послова, шеф Кабинета директора полиције Министарства унутрашњих послова, начелник Управе за технику Министарства унутрашњих послова, заменик начелника Управе за технику Министарства унутрашњих послова, представник из Сектора унутрашње контроле Министарства унутрашњих послова.

Посебан значај у оквиру ове дисертације имају резултати емпиријског истраживања ставова запослених у Министарству унутрашњих послова. Истраживање је спроведено током 2023. године са представницима Дирекције полиције из укупно 27 подручних Полицијских управа (по 30 испитаника) и са 101 представником из седишта Министарства, што чини укупно 911 испитаника. Анкетни упитник се састојао из 16 питања, од којих се 3 питања односе на личне карактеристике припадника, а остала питања на ставове и мишљења о значају и до сада постигнутом нивоу квалитета и квантитета надзора и контроле над службама безбедности. Од укупног броја питања, 12 питања су имала понуђене одговоре, које је требало заокружити, док су 4 питања била отвореног типа, и захтевала су уношење текста/ ставова испитаника. Као циљ истраживања одређено је сагледавање ставова испитаника – припадника полиције, који имају емпиријски значај за дисертацију.

У дисертацији су представљени резултати анализе података који су званично добијени од Министарства унутрашњих послова, а који се односе на родну равноправност у Министарству унутрашњих послова и у Дирекцији полиције, на број покренутих дисциплинских поступака против полицијских службеника Министарства унутрашњих послова и Дирекције полиције за лаке и тешке повреде службене дужности, као и на број извршених контрола од стране Управе полиције Дирекције полиције. У докторској дисертацији представљени су и резултати анализе података о оцењивању у Министарству унутрашњих послова, као и о примени посебних доказних радњи Службе за примену посебних доказних радњи Управе криминалистичке полиције Дирекције полиције Министарства унутрашњих послова. У дисертацији су представљени и резултати

истраживања спроведене контроле Генералног инспектора војних служби (Војнобезбедносне и Војнообавештајне агенције). Осим представљених података, кандидаткиња је за потребе истраживања спровела полуструктурирани интервју са представницима из Министарства унутрашњих послова – два државна секретара, саветником министра – шефом Кабинета, замеником шефа Кабинета министра, шефом Кабинета директора полиције, представником из Сектора унутрашње контроле, начелником и замеником начелника Управе за технику, у циљу упознавања са начином надзора и контроле полиције.

Приказани су резултати анализе података који су добијени од Заштитника грађана, Поверника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности и Повереника за заштиту равноправности као и интервјуи спроведени са њиховим представницима.

Поред наведеног, у дисертацији се наводи да су молбе за достављање података и за спровођење интервјуа за потребе овог истраживања званично, посредством Криминалистичко-полицијског универзитета, упућени Министарству одбране (за Војнобезбедносну и Војнообавештајну агенцију) и Безбедносно-информативној агенцији. Нажалост, овим молбама није се изашло у сусрет.

Друштвена оправданост овог истраживања је у подизању свести о потреби адекватног надзора и контроле служби безбедности, у указивању на потребе за њиховим унапређењем и у препорукама за њихово унапређивање, што би у будућности могло допринети свеобухватнијем и адекватнијем надзору и контроли.

Просторно, предмет истраживања је омеђен територијом Републике Србије, а **временски** углавном одређен на период 2017–2022. године (у релевантним случајевима и на периоде пре и после, уколико је то било од значаја за тему и уколико су подаци били доступни).

4. Хипотезе

Полазећи од формулисаног проблема и предмета истраживања, постављене су једна општа и три посебне хипотезе. Резултати истраживања су такви да су све постављене хипотезе потврђене.

Имајући у виду то да је ово истраживање превасходно експлоративног карактера, те да за циљ има стварање могућности за генерисање хипотеза будућих истраживања, његова хипотетичка основа је посредно дефинисана кроз предмет и циљ истраживања. Хипотетичко полазиште (основна хипотеза) односи се на то да се: *Идентификовањем прекорачења и злоупотреба овлашћења у раду припадника служби безбедности, мањкавости постојећег правног оквира и идентификовањем пропуста вршиоца контроле током поступака вршења контроле рада служби безбедности, стварају могућности да се*

утврђене незаконитости и неправилности отклоне, чиме ће се унапредити механизми надзора и контроле рада служби безбедности.

Овакво полазиште операционализовано је следећим посебним хипотезама:

1. Прва посебна хипотеза: *„Ефикасност механизма спољног надзора и контроле служби безбедности, који су мање ефикасни него механизми унутрашње контроле, могуће је унапредити повећањем непосредности у спровођењу надзорно-контролних активности и унапређењем компетенција лица које ове активности непосредно спроводе“.*

Овако постављена посебна хипотеза потврђена је анализом релевантних извора – доступних садржаја о спољним контролорима служби безбедности проистеклих из поделе власти. *Парламент* је једини законом овлашћен да контролише службе безбедности. Али, резултати истраживања изнедрили су препоруку да би контроле више требало базирати на непосредним посетама парламентарца, него на разматрању извештаја директора служби на свака два или три месеца. Извештаји које сачине саме службе не морају да одражавају право стање ствари и најчешће изостављају податке који би могли ићи на штету служби. Разматрањем извештаја добија се преглед одређених показатеља, али они нису релевантни уколико се непосредним посетама не упореде са реалним чињеницама услова рада, начинима рада и др. Поред наведеног, кандидаткиња препоручује да би било би нужно у одборе Народне скупштине који су задужени за контролу рада служби безбедности, одбране и унутрашњих послова, као чланове и заменике чланова, именовати људе који су са одређеним референцама и квалификацијама: искуством или образовањем из области безбедности, што није актуелна пракса. Општепознато је да лица која познају одређену област, могу и да је контролишу, препознавајући потенцијалне мане и пропусте, предности и карактеристике. *Извршни власт* игра посредну улогу у контроли и надзору служби безбедности. Углавном, заснива се на могућности измене прописа о раду служби безбедности или на утицај на њихова буџетска средства у ширем смислу, иако би морала да има непосреднији увид у њихов рад. И овде контролу најчешће спроводе лица која немају неопходне образовне квалификације. *Судови* службама безбедности издају налог за примену посебних доказних радњи. На тај начин, судска грана власти игра велику улогу у њиховој контроли, односно контроли њихове евентуалне самовоље. Међутим, ни ова контрола не може бити увек савршена. Постоје одређене мере и радње које се примењују уз одобрење самих директора служби или, чак, самих припадника, што је ван оваквог начина судске контроле.

Приказаним резултаима истраживања и закључцима, кандидаткиња је потврдила прву посебну хипотезу.

2. Друга посебна хипотеза гласи: *„Ефикасност механизма унутрашњег надзора и контроле служби безбедности могуће је унапредити ширењем предмета контроле који се тренутно и генерално своди на законитост у раду и унапређење професионалног интегритета лица која спроводе надзорно-контролне активности“.*

Овако постављена друга посебна хипотеза потврђена је анализом доступног садржаја о спољним механизмима надзора и контроле од стране независних тела, невладиних организација, јавности, медија, научно-истраживачких институција и стручне јавности. Као спољни механизми надзора над службама безбедности, јављају се тела која су формирана у циљу заштите права и слобода, интереса и вредности људи. То су превасходно Заштитник грађана, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Повереник за заштиту равноправности али и многи други. Ови органи предузимају честе, ажурне, строге контроле над службама безбедности и имају могућност изрицања опомена или упознавања јавности са пропустима у раду служби. У извештајима добијеним од ових организација, приметно је да се Војнообавештајна агенција и не помиње а Војнобезбедносна агенција се помиње у веома малој мери. Добија се утисак да је војне службе безбедности готово немогуће контролисати и да је њихов надзор препуштен само Генералном инспектору служби, о чијем раду не можемо сазнати ништа јер носи ознаку „државне тајне“. По оцени припадника полиције, као и високих руководилаца који су учествовали у интервјуима поводом овог истраживања највећи значај за законитост рада има унутрашња контрола. И то не само контрола коју спроводе специјализоване организационе целине, већ и контрола коју непосредни руководиоци врше над извршиоцима, свакодневно, при обављању рутинских и једноставних, као и сложенијих и озбиљнијих задатака. Поред тога што има најнепосреднији увид у рад служби безбедности, унутрашња контрола има и могућност да их „санкционише“ у посебним - дисциплинским поступцима. Поред овога, битно је нагласити то да дисциплинска одговорност не подразумева ослобађање од осталих врста одговорности (кривичне, прекршајне). У докторској дисертацији кандидаткиња истиче да је Министарство унутрашњих послова, односно полиција, најтранспарентнија, најотворенија према јавности. Ово, могуће, јер вршећи функцију „у служби грађана Србије“ и кроз паролу „ми смо ту за вас“ и има другачије тежње од осталих служби безбедности. Полицијска улога пре свега је да се кроз сервис грађана обезбеди живот људи и имовина, као и поштовање права и слобода. Испитаници из Министарства унутрашњих послова били су веома заинтересовани за сарадњу током овог истраживања, самим тим показали да је Министарство унутрашњих послова отворен систем. Остале службе безбедности нису учествовале у истраживању, јер су своје организације и све податке повезане са њима декларисале као „државну тајну“.

Резултати истраживања указују на то да Министарство унутрашњих послова, осим наведеног, има и обимне и исцрпне контролне механизме. Сектор унутрашње контроле, као засебна организациона целина, врши унутрашњу контролу полицијских службеника и осталих запослених у министарству. Поред наведеног, постоји и Одељење за контролу рада

у Управи полиције као и Одсеци или Официри за контролу рада у подручним полицијским управама, који врше контролу на територији подручне полицијске управе за коју су надлежни. У опису послова полицијских управа, наводи се да контролишу послове из полицијских станица а ове, пак из полицијских испостава и полицијских одељења у свом саставу. Хијерархијска контрола заступљена је и редовно се и у великом броју спроводи.

За остале службе безбедности није било могуће представити организацију унутрашње контроле, јер о њој не постоји ниједан ближи документ доступан јавности.

Резултати истраживања указују на то бројна тела која имају могућност да контролишу службе безбедности најчешће то врше само формално, те је неопходно да квалитетна контрола и ограничења, али и свест о погрешном, потекну из саме службе. Зато је, почев од адекватне селекције кадра, као и њиховог каснијег усавршавања, па све до постављања на руководећа радна места, потребно водити рачуна о части и етици запослених.

Дакле, резултати истраживања указују на то да најважнија контрола јесте *унутрашња контрола служби безбедности*. И то не само нужно организациона целина која се бави овим пословима – служба унутрашње контроле, већ и свакодневна контрола коју непосредне старешине имају над извршиоцима, као и запослени међусобно. Неминовно је да се контрола одвија сваког радног дана у свим сегментима радног процеса, почев од исправке писмена, па све до цењења оправданости употребе средстава принуде или других овлашћења. Квалитетан, частан и морално формиран кадар, гаранција је за правичне резултате и за ограничења незаконитости које могу да се јаве у раду. Ово се може постићи формирањем посебних ужих организационих јединица, али пре свега уобличавањем свести о значају посла који обављају и последица које могу нанети другим ентитетима.

Међутим, резултати истраживања указују на то да је главни недостатак тај што је предмет унутрашње контроле превасходно законитост у раду. Не може се рећи да се занемарују, али се у други план неоправдано стављају контрола у области родне равноправности, обучености и припремљености припадника служби безбедности за извршавање задатака, као и наменско трошење опредељених буџетских средстава, иако свака служба безбедности има законске обавезе у овим областима, које су конкретизоване и интерним актима.

Приказаним резултатима истраживања и закључцима, кандидаткиња је потврдила другу посебну хипотезу.

3. Трећа хипотеза гласи: *„Ефикасност надзорно-контролних механизма јавности могуће је унапредити повећавањем транспарентности у раду служби безбедности и рестриктивнијим приступом у додељивању ознака поверљивости садржаја рада“.*

Овако постављена трећа посебна хипотеза потврђена је анализом доступног садржаја о тајним подацима, и о односу служби безбедности са јавношћу и медијима. Неповерење које, услед догађаја из прошлости и негативног имиџа које припадници „тајних“ служби често имају, утиче на не баш идеалну слику коју имају службе безбедности у Србији и у свету. Зато је контрола коју сами *грађани*, али и *медији* имају над службама безбедности веома важна. Међутим, пласирањем лажних вести преко друштвених мрежа које допиру до великог броја људи, али и сензационалистичких наслова медијских кућа, неповерење према службама расте. Притисак који медији врше над службама безбедности, који помаже да се за одређени проблем или злоупотребу „чује“ даље и више, омогућава да се самовољност и злоупотребе сведу на најмању могућу меру. Нико данас није „незаштићен“ и препуштен сам себи. Јавност служби безбедности, уколико не постоји, ствара погрешну слику о затвореним системима у којима влада самовоља и непоштовање закона, што не мора бити случај. Иако су саме службе безбедности, пре свега Војнобезбедносна и Војнообавештајна агенција, као и Безбедносно-информативна агенција тако и формиране, ради тајног обавештајног и безбедносног деловања у циљу заштите интереса Републике Србије, грађанима знају да се рад служби може одразити на њихов лични осећај сигурности, односно несигурности. То доказују и резултати истраживања који упућују на то да је потребно да службе безбедности скину класификацију тајности са докумената који то суштински и нису.

Приказаним резултатима истраживања и закључцима, кандидаткиња је потврдила трећу посебну хипотезу.

5. Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација кандидаткиње Иване Д. Митић, под насловом *„Могућности унапређивања стандарда и процедура надзора и контроле служби безбедности у Републици Србији“* састоји се од увода, шест глава, закључка, пописа коришћене литературе и прилога.

У **уводу**, кандидаткиња нас упознаје са темом и уводи у даљу разраду служби безбедности у Републици Србији, као и њиховог надзора и контроле.

У **првом делу** који се односи на *методолошки оквир истраживања*, кандидаткиња детаљно поставља проблем истраживања, из њега проистекли предмет и примењене методе истраживања.

У **другом делу** (*Место и улоги безбедносно-обавештајних служби у савременом концепту националне безбедности Републике Србије*) најпре се разматра развој концепта националне безбедности, кроз сагледавање традиционалног концепта, савременог концепта и транзиције концепта националне безбедности. Поред наведеног, истражена је агенда савремених војних и невојних изазова, ризика и претњи као и агенда изазова, ризика и претњи по националну безбедност Републике Србије. У истом делу истражени су појам,

врсте и надлежности безбедносно-обавештајних служби, кроз разликовање појма и карактеристика обавештајних и безбедносних служби али и безбедносно-обавештајних јединица полиције, те место полиције у систему безбедности. У овом делу анализирају се и неки проблеми и контроверзе у раду служби безбедности, чиме се заокружује њихова осетљива природа и сагледава њихова извесна подложност манипулацијама и злоупотребама. Самим тим, кандидаткиња изводи закључке о неопходности њиховог адекватног надзора и контроле.

У трећем делу (*Контрола и надзор безбедносно-обавештајних служби*) начињено је појмовно дистанцирање надзора и контроле, где се указује на превентивни карактер надзора и на репресивни карактер контроле, као и на њихове опште дефиниције. Искрпном елаборацијом ових појмова, у раду се дефинитивно прави дистинкција појмова који ће се у остатку рада складно користити. У истом делу, истражује се и предмет надзора и контроле над службама безбедности који се обрађује: законитост и целисходност, родна равноправност, припремљеност и обученост припадника служби безбедности као и наменско трошење буџетских средстава. При истраживању сваког предмета контроле, анализирани су подаци који су добијени од релевантних извора или доступни подаци. Код анализе предмета контроле и надзора у области родне равноправности, анализирани су подаци добијени од Министарства унутрашњих послова који се односе на процентуални удео жена и мушкараца у овом Министарству и Дирекцији полиције, процентуални удео жена на руководећим и извршилачким радним местима, према врстама радних места (према образовању, статусу радних места) као и приједи и престанци радних односа према полу за период од 2017. до 2022. године. У делу који се односи на буџетску контролу и надзор, истражени су последњи доступни подаци о буџету сваке од служби безбедности. У делу који се односи на припремљеност и обученост припадника служби безбедности, анализирају се услови за приступ свакој од служби безбедности као и годишње провере већ постојећих припадника. У овом делу анализирани су резултати оцењивања у Министарству унутрашњих послова као и проценат руководиоца у Министарству унутрашњих послова који су образовани у високошколским установама – Полицијској академији, Криминалистичко-полицијској академији, Криминалистичко-полицијском универзитету и Вишој школи унутрашњих послова. Оваквим приказом свих предмета надзора и контроле, обухватају се сви садржаји који се код служби безбедности контролишу од стране спољних и унутрашњих контролора.

У четвртом делу (*Спољна контрола безбедносно-обавештајних служби у Републици Србији*) истражују се сви носиоци спољне контроле, почев од органа државне власти, до посебних тела и организација, као и појединаца. Истраживање почиње од Народне скупштине – начина и радних тела преко којих врши надзор и контролу, преко органа извршне власти (Влада и председник Републике), до органа судске власти. За сваки од контролора начињено је опсежно истраживање у погледу врсте контроле, њихових законских основа, начина вршења контроле, и дат је кратак закључак о сврсисходности надзора и контроле и о њиховим евентуалним мањкавостима. Осим поделом власти

установљених надзорних и контролних тела, у овом делу истражују се и надзор и контрола коју Заштитник грађана има над службама безбедности, као и Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Повереник за заштиту равноправности, Државно правобранилаштво, Агенција за спречавање корупције. Поред наведеног, врши се исцрпна анализа носилаца спољне контроле кроз (стручну) јавност, невладине организације, научно-истраживачке институције и медије. За сваког од наведених контролора, кандидаткиња је пружила опсежну анализу доступних података и објаснила начин вршења надзорне и контролне функције. За Заштитника грађана, Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности и за Повереника за заштиту равноправности, представила је још и спроведене интервјуе и податке које су ова тела званично уступила.

У петом делу (*Унутрашња контрола безбедносно-обавештајних служби у Републици Србији*) истражени су обим и садржај појма унутрашње контроле, уз детаљно анализирање надлежности и овлашћења свих организационих јединица унутрашње контроле, у свакој од служби безбедности. У овом делу представљени су и резултати интервјуа са представником из Сектора унутрашње контроле Министарства унутрашњих послова, као и подаци о раду овог Сектора. У истом делу, објашњава се дисциплинска одговорност припадника служби безбедности као и одвијање дисциплинског поступка у свакој од служби безбедности, а на основу анализе доступних законских и подзаконских аката. Поред наведеног, анализирани су и доступни подаци о покренутих дисциплинским поступцима према тежини и врсти повреде у Министарству унутрашњих послова и у Дирекцији полиције. Такође, представљени су и резултати интервјуа који је писаним путем спроведен са Генералним инспектором војних служби безбедности.

У шестом делу (*Истраживање ставова испитаника запослених у Министарству унутрашњих послова о надзору и контроли над службама безбедности у Републици Србији*) приказани су резултати спроведене анонимне анкете, са тежњом обухвата полицијских службеника и осталих запослених у Министарству у што већем броју организационих јединица на територији Републике Србије. Анектни упитник је приложен у докторској дисертацији, и описан је у делу извештаја о методама истраживања. Молбу за спровођење анкете, заједно са анкетним упитником, Криминалистичко-полицијски универзитета је актом 24/83-1 од дана 03.03.2023. године, упутио Кабинету министра унутрашњих послова. Молба је одобрена (*акт Кабинета министра 01-150-41/23* од дана 07.03.2023. године) и након тога прослеђена Дирекцији полиције. Одатле је дистрибуирана подручним полицијским управама (на адресе електронске поште и редовном поштом, акт Дирекције полиције 03 број 2922/23). У анкети су учествовали припадници Министарства унутрашњих послова из свих подручних полицијских управа и седишта Министарства – укупно 911 испитаника. Из подручних полицијских управа (Полицијска управа за град Београд, Полицијска управа у Бору, Полицијска управа у Ваљеву, Полицијска управа у Врању, Полицијска управа у Зајечару, Полицијска управа у Зрењанину, Полицијска управа Јагодини, Полицијска управа у Кикинди, Полицијска управа у Крагујевцу, Полицијска

управа у Крушевцу, Полицијска управа у Краљеву, Полицијска управа у Лесковцу, Полицијска управа у Нишу, Полицијска управа у Новом Пазару, Полицијска управа у Новом Саду, Полицијска управа у Панчеву, Полицијска управа у Пријеполу, Полицијска управа у Пожаревцу, Полицијска управа у Пироту, Полицијска управа у Прокупљу, Полицијска управа у Смедереву, Полицијска управа у Суботици, Полицијска управа у Сомбору, Полицијска управа у Сремској Митровици, Полицијска управа у Ужицу, Полицијска управа у Чачку, Полицијска управа у Шапцу) – анкетирано је по 30 испитаника. Из седишта Министарства анкетиран је 101 испитаник. Полицијски службеници су анкете попуњавали путем Google – упитника. Како све подручне полицијске управе нису имале једнаке могућности приступа интернету и рачунарима, њима је преко Дирекције полиције достављен образац анкете који је ручно попуњаван. Затим су посредством Дирекције полиције попуњени упитници враћени. Након тога, резултати из попуњених анкета унети су у Google упитник, који је коришћен за обраду података. По завршетку анкете, резултати из овог упитника извезени су у excel табеле, где се даље вршила њихова обрада и израда графикана и тумачење добијених резултата.

Разматрањем постављених питања и добијених резултата, може се закључити да су питања смислено постављена и у логичном поретку. Питања која захтевају одговоре, постављена су јасно и разумљиво. Обухват свих подручних полицијских управа је одговарајући, са 911 испитаника, обухвата довољан број испитаника из полицијске професије, те овој докторској дисертацији пружа заокруживање теме на најбољи могући начин и пружа велики допринос у сагледавању мишљења која о надзору и контроли имају они над којима се она спроводи – припадници полиције. Како су испитаници запослени у седишту Министарства, као и у свих 27 подручних Полицијских управа, уважена је и њихова равномерна географска/просторна заступљеност у Министарству и диверзитет послова које обављају. Из истраживања је могуће извући закључке и дати извесне препоруке, јер су добијени одговори смислени и задовољавајући, што је и учињено.

У закључку кандидаткиња даје оригиналне, концизне, јасне и конкретне закључке из којих изводи препоруке за унапређење надзора и контроле над службама безбедности у Републици Србији, на основу препознатих и истраживањем уочених недостатака.

6. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација кандидаткиње Иване Митић, под насловом *„Могућности унапређивања стандарда и процедура надзора и контроле служби безбедности у Републици Србији“* заснива се на *оригиналном истраживању* обједињене и класификоване истраживачке грађе која се односи на област надзора и контроле над службама безбедности, са оригиналним резултатима истраживања и оригиналним закључцима. У складу с тим, потврђене су основна и посебне хипотезе и дате су оригиналне препоруке за унапређење у овој области.

Наиме, кандидаткиња је истраживала *јавне изворе* (првенствено научне радове, законске текстове и документа државних органа и невладиних организација), али се у великој мери ослонила и на *оригиналне искуствене евиденције* које се не исцрпљују из постојећих извора, већ које је непосредно створила за потребе овог истраживања, непосредним ангажовањем и применом оригиналне научне методологије. Пре свега, реч је о прикупљеним научним информацијама од субјеката који имају одређена сазнања и искуства (подаци који су званично захтевани, посредством Криминалистичко-полицијског универзитета), или чија је субјективна представа о одређеној појави или процесу значајна за предмет истраживања (оригинално осмишљени структурирани интервјуи и анкета). Значај ове *оригиналне искуствене базе података и оригиналне истраживачке методологије* је неспоран и као богата полазна основа када су у питању нова будућа слична истраживања, али и будућа идентична компаративна истраживања.

Конкретније, током израде дисертацији детаљно су истражене одредбе Закона о Безбедносно-информативној агенцији, Закона о Војнобезбедносној и Војнообавештајној агенцији и Закона о полицији, као и Законика о кривичном поступку, које се односе на организацију, сврху постојања, као и примену посебних доказних радњи и посебних мера и поступака служби безбедности у Републици Србији. Резултати истраживања показали су сличност организације и услова за примену посебних мера и поступака код истраживаних служби безбедности. Дисертацијом је детаљно сагледана сва доступна грађа из области спољних контролора и утврђен начин, обим, врста и предмет надзора и контроле коју спроводе тела спољних механизма, и тиме су *на нов и на оригиналан начин систематизована постојећа и нова сазнања о надзорно-контролним механизмима у систему националне безбедности*.

Анализом података који су добијени од Министарства унутрашњих послова, као и доступних података добијених од стране спољних и унутрашњих контролних механизма (*захтеваним по оригинално осмишљеним ставкама и питањима*), начињена је одређена *оригинална класификација и оригинална дескрипција тренутних надзорних и контролних тела као и резултата њиховог рада*. Оваквим сагледавањем, кандидаткиња је уочила учесталост одређених врста контрола и начина спровођења, те је назрела, препознала и дала *оригинално виђење недостатака тренутног система надзора и контроле*.

Дакле, *научни допринос ове дисертације огледа се у томе што су, по оригинално пројектованом истраживању, применом оригиналног истраживачког приступа, остварени оригинални резултати и изведени оригинални закључци о недостацима тренутних механизма надзора и контроле над службама безбедности у Републици Србији који као такви нису били познати у постојећем систему научног знања о контроли и надзору над службама безбедности*.

У дисертацији су дати *оригинални предлози за унапређење механизма надзора и контроле служби безбедности*.

Прва група препорука односи се на спољне механизме надзора и контроле служби безбедности. За њихово унапређење, потребно је:

- установљавање јасних процедура контроле служби безбедности и формирање посебних (или унапређење постојећих) тела чији ће задатак бити конкретно постављен. Сваки механизам надзора и контроле мора бити независан, непристрасан, политички неутралан и компетентан. Процес и поступак контроле мора бити јасно прописан и мора се спроводити без изузетака;
- да се послови надзора и контроле реализују континуирано и периодично, кроз најављене и ненајављене контроле и да се врше непосредно, а у складу са предметом контроле и потребама, и посредно, редовним или ванредним извештавањем;
- да посебно формиране организације, организационе целине за надзор и контролу служби безбедности које постоје у оквиру органа законодавне, извршне и судске власти и независних тела буду овлашћене да изричу репресивне мере – по могућности новчане казне или јавне опомене високим руководиоцима и предлоге за њихово разрешавање. Испоставља се да једино казне могу да услове службе безбедности да поступају у складу са изреченим препорукама/налозима;
- да лица која су запослена/ангажована у контролним телима поседују високошколско образовање, одређено радно искуство, да буду стручна у области безбедности, као и да се редовно усавршавају и да буду добро упућена у рад служби безбедности и
- да ове препоруке буду уграђене у прописе којима се уређују организација и надлежности органа законодавне, извршне и судске власти и независних тела.

Друга група препорука се односи на надзорне и контролне механизме самих служби безбедности. За њихово унапређење, потребно је:

- да овлашћени припадници служби безбедности буду упознати са критеријумима за класификовање података степенима тајности, како не би безразложно или неоправдано све своје податке класификовали као тајне. Потребно је контролисати механизме за додељивање и одређивање степена тајности;
- да унутрашњи механизми контроле у службама безбедности буду устројени на више нивоа. Ово подразумева да, осим „унутрашње“ контроле, која постоји као засебна организациона јединица, у организационим јединицама служби постоје посебни „инспектори“ или „официри“ које ће се бавити надзором и контролом посебних предмета контроле. Запажено је да за сада не постоје унутрашњи механизми или појединачна лица који контролишу родну равноправност, као ни обученост ни припремљеност припадника служби безбедности. Такви запослени морали би бити високо стручни, са дужим радним стажом у службама, да поседују знање и искуство из датих области и да редовно похађају семинаре, курсеве, обуке итд. из датих области;

- да се запослени који раде у организационим јединицама које се баве унутрашњом контролом, на одређени временски период премештају на друга радна места, да би се избегао осећај „владања“ и „свемоћи“, зближавања са пословима и самосталног пресуђивања на основу познанстава и пре коначног процесуирања предмета;
- да се избегне истостарешинство организационе јединице која спроводи контролу и организационе јединице која је предмет контроле, као и просторије у којима се ради. Били би пожељно раздвојити запослене на пословима контроле од запослених који се контролишу у различите објекте, да не би долазило до зближавања и пристрасности;
- да се над свим елементима контроле установи механизам који ће их контролисати;
- да се репресивне мере због уочених недостатака спроводе по обавези и без изузетака;
- да се припадници који спроводе унутрашњу контролу редовно обучавају у области професионалног интегритета и битности своје улоге у процесу контроле. Потребан је перманентан развој професионалне свести, али и свести о изложености кажњавању од стране виших инстанци контроле у случају злоупотреба и прикривања неправилности туђег рада због познанстава, блискости и др.;
- да се кроз пословни приступ и редовне обуке, усавршавања и састанке, запосленима „усади“ свест о штетности и опасности незаконитог понашања и последица по грађане, по службе безбедности и по припаднике.

7. Закључак Комисије

Докторска дисертација Иване Д. Митић под насловом *„Могућности унапређивања стандарда и процедура надзора и контроле служби безбедности у Републици Србији“* представља самостални оригинални истраживачки рад у области криминалистичких, правних и наука безбедности, са оригиналним резултатима истраживања, закључцима и препорукама. У дисертацији су приказани резултати детаљног и преданог истраживања у области безбедносно-обавештајног система Републике Србије, уз акценат на организације безбедносно-обавештајних служби и посебне мере и радње које у свом раду примењују, ради истицања неопходности њихове адекватне контроле и надзора.

Дистинкцијом појмова надзора и контроле, кандидаткиња је указала на временски и остали карактер надзора и контроле и разлучила их у контексту служби безбедности.

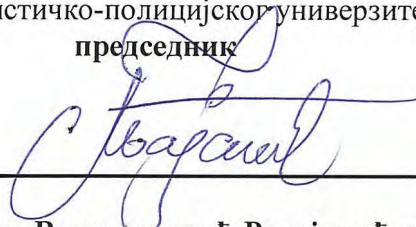
Ова дисертација представља обимно оригинално истраживање јер је у њеном креирању кандидаткиња обавила бројне интервјуе са високим представницима Министарства унутрашњих послова и представила анализе драгоцених података који су званично добијени од Министарства унутрашњих послова, Генералног инспектора служби, Заштитника грађана и Повереника за информације од јавног значаја. Резултати анкете која је спроведена са 911 припадника Министарства унутрашњих послова од великог су значаја за истраживачки део ове дисертације, јер приказују ставове и мишљења припадника о

контроли служби безбедности на реалистичан начин. Добијени резултати у складу су са претходно постављеним хипотезама.

Како је докторска дисертација кандидаткиње Иване Д. Митић наслова „*Могућности унапређивања стандарда и процедура надзора и контроле служби безбедности у Републици Србији*“ написана складно са претходно одобреном темом и прописаним стандардима – Правилником о докторским студијама и Упутством о изради докторске дисертације, како представља оригинално и самостално научно дело којим се даје оригиналан допринос наукама криминалистике, права и безбедности, и како су закључцима потврђене хипотезе истраживања, **Комисија са задовољством даје позитивну оцену докторске дисертације и срдечно предлаже Већу Департамента криминалистике Криминалистичко-полицијског универзитета у Београду да ову позитивну оцену прихвати и да предложи Већу научних области друштвено-хуманистичких и интердисциплинарних, мултидисциплинарних и трансдисциплинарних студија Криминалистичко-полицијског универзитета у Београду да одобри јавну одбрану ове дисертације.**

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

1. Проф. др Младен Бајагић, редовни професор
Криминалистичко-полицијског универзитета,
председник

2. Проф. др Зорица Вукашиновић-Радојичић, редовни
професор Криминалистичко-полицијског универзитета,
члан

3. Проф. др Радојица Лазић, редовни професор Факултета за
дипломатију и безбедност Универзитета Унион – Никола Тесла,
члан

